

AGENCIJA ZA ODGOJ I OBRAZOVANJE I FILOZOFSKI FAKULTET U SPLITU

Stručni skup na temu:

UNAPREĐENJE RADA STRUČNOG SURADNIKA PEDAGOGA

Split, 23. veljače 2017.

TELEOLOŠKI PROBLEMI PEDAGOGIJE

- TELEOLOŠKA KOMPETENCIJA BITNA ODREDNICA (NE)USPJEŠNOG DJELOVANJA -

Prof. emeritus dr. sc. Josip Milat
Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu

ZAŠTO OVA TEMA:

TELEOLOŠKA KOMPETENCIJA:

1. Bitna odrednica **ne/uspjeha** u razvoju teorijskog i praktičnog rada i djelovanja pedagoga
2. Bitna odrednica školskog **ne/uspjeha** – svih razina sustava

UZROCI:

1. Terminološka zbrka u pedagojskoj znanosti - teoriji
2. Terminološka zbrka u pedagoškoj – školskoj, metodičkoj praksi

POSljedICE:

1. Skromni rezultati u razvoju pedagojske znanosti
2. Neadekvatna izrada - razrada kurikuluma i vrednovanja
3. Neadekvatni rezultati školovanja – ishoda

PRIJEDLOZI

1. Postići konsensus u određenju i primjeni teleoloških pojmova
2. Pedagoški fakulteti moraju „dati“ teleološku kompetenciju
3. Stalno provoditi stručno usavršavanje stručnih suradnika i učitelja radi stjecanja teleološke kompetencije

POJMOVNA ODREĐENJA

TELEOS

(grč) **cilj, svrha**, svrhovitost, konac, svršetak, kraj, svršavanje, završetak, savršenstvo, vršak, vrh, međa, odluka, naum, ideal, *nakana, namjera*

TEOLOGIJA

- filozofska disciplina => **znanost o svrhama, ciljevima**
- izučava probleme **svrhovitosti djelovanja čovjeka**

KOMPETENCIJA - općenito

spособnost meritornog stručnog i znanstvenog **raspravljanja, odlučivanja, djelovanja i vrednovanja** rezultata u određenom području života i rada

POJMOVNA ODREĐENJA

TELEOLOŠKA KOMPETENCIJA - OPĆENITO

SPOSOBNOST ZA RACIONALAN:

- izbor i utvrđivanje cilja djelovanja - aktivnosti,
- izbor sredstava za uspješno djelovanje
- izbor metoda - načina djelovanja
- vrednovanje rezultata – (pr)ocjena uspješnosti djelovanja - postizanja cilja

TELEOLOŠKA KOMPETENCIJA PEDAGOGA (učitelja)

SPOSOBNOST PRIMJENE OPĆE TELEOLOŠKE KOMPETENCIJE NA:

- pedagoška ispitivanja i istraživanja (znanstvena i stručna)
- izradu i razradu kurikuluma (školskog i predmetnog)
- na vođenje nastavnog procesa (priprema, izvedba, vrednovanje)

POJMOVNA ODREĐENJA

Rječnik hrvatskoga jezika, Novi liber, Zagreb, 1991

CILJ [njem.]

- ono u što se gađa, što se želi pogoditi; **meta**, pogoditi...
- **ono što se želi postići**, čemu se teži; **svrha** - *znati točno što se hoće*

SVRHA

- ono čemu se teži, **što se želi postići**; **cilj**; pogoditi cilj...
- **zast. kraj, svršetak ...**

ZADATAK

- ono što se kome stavlja u dužnost da radi ili izvrši, ...
- **ono što treba riješiti**, problem koji treba dovesti do rješenja ...

ZADAĆA

- školski ili domaći **rad koji izrađuje učenik** (školska, domaća zadaća)

POJMOVNA ODREĐENJA

U LEKSIKOGRAFSKOJ GRADI uvijek se pojam:

- **CILJ** objašnjava pojmom **SVRHA**
- **SVRHA** objašnjava pojmom **CILJ**
- **ZADATAK** => ono što se kome stavlja u dužnost da izvrši (npr.: izradite na računalu u PPT...)
- **ZADAĆA** => školski ili domaći rad koji izrađuje učenik (za domaću zadaću riješite zadatak ...)

ISTODOBNO

Pojmovi **cilj, svrha, zadaci i zadaće** ni u jednom našem pedagoškom izvoru, **nisu epistemološki jednoznačno i precizno određeni**

TERMINOLOŠKA – POJMOVNA ZBRKA - TEORETIČARI

“U didaktičkoj teoriji su vrlo različita i dijametralno suprotna shvaćanja kad je riječ o cilju i zadacima odgojno-obrazovnog procesa” (L. Bognar, M. Matijević (2002) Didaktika, Školska knjiga str. 153)

“Odgojni proces se uvijek organizira prema nekom cilju kojemu se teži i određenim zadacima koje se ostvaruju... upućena su na neki konačni cilj ili svrhu.” (A. Vukasović, u: Ur A Mijatović. (1999) Osnove suvremene pedagogije, HPKZ, str.131)

„Svrha obrazovanja/odgoja je zajednički opći, odnosno krajnji cilj edukacije” (N. Pastuović, isto str. 159)

“Svrha obrazovanja se postavlja otvoreno tako da se u potpunosti nikada neće ostvariti, odrediti svrhu znači odrediti opće smjernice.” (A. Peko, isto str: 208)

TERMINOLOŠKA – POJMOVNA ZBRKA - TEORETIČARI

Ciljevi odgoja i/ili obrazovanja: - „ciljem (svrhom) odgoja određuje se pomoć škole u konativnom i emocionalnom razvoju učenika

- ciljem (svrhom) obrazovanja usmjeravaju obaveze škole za postvarenje učenikova razvoja u kognitivnoj sferi” *

(S. Antić, isto, str. 642)

- “Svrha i cilj su sinonimi ali nisu istoznačnice nego samo sličnoznačnice ... Naša riječ svrha sasvim odgovara starogrčkoj telos...” * (S. Težak. (1991). Hrvatski na svagda(š)nji, Školske novine

- „svrha nastave svakog pojedinog predmeta izvodi se... iz opće svrhe odgoja i obrazovanja” (S. Težak, isto str. 22)

- „budući da je svrha najopćenitiji cilj ona se može izvesti iz pojedinačnih ciljeva obrazovanja/odgoja” (N. Pastuović u Osnove suvremene pedagogije, HPK, str . 159)

IZ TEORIJSKIH IZVORA PROIZLAZI:

SADRŽAJNO - pojam **CILJ** sinonim pojmu **SVRHA**
 - pojam **CILJ** sličnoznačnica pojmu **SVRHA**
 - pojam **CILJ** različit pojmu **SVRHA**
HIJERARHIJSKI - pojam **CILJ** nadređen pojmu **SVRHA**
 - pojam **CILJ** podređen pojmu **SVRHA**

METODOLOŠKI utvrđuju se: pojedinačni iz općeg i obrnuto?!

ZAKLJUČAK

1. Različiti autori imaju različita, čak i suprotstavljena određenja osnovnih teleoloških pojmova.
2. Problem su razlike i u sadržaju i hijerarhiji i u metodologiji
3. Ako se razmatraju odvojeno, kao autorski stavovi - razlike **pojedinačno mogu biti prihvatljive**
4. Ako se promatraju s aspekta epistemologije pedagogije u teoriji i u praksi **kao cjelina ne mogu biti prihvatljive**

NEODRŽIVO - MORA SE POSTIĆI KONSENZUS

PRIMJENA POJMOVA U PRAKSI – GIMNAZIJE OPĆE, PRIROD. I SRUČNE ŠK.

PREDMET / ŠKOLA	CILJ (br. formulacija)	CILJEVI (br. formulacija)	SVRHA (br. formulacija)	ZADACI (br. formulacija)	ZADAĆE (br. formulacija)
Biologija OG		+ (0)			+ (4)
Biologija PRG		+ (0)			+ (7)
Biologija SŠ	+		+		
Kemija OG			+ (0)		+ (0)
Kemija PRG	+ (1)	+ (0)			+ (0)
Kemija SŠ	+ (0)				+ (0)
Fizika OG	+ (1)	+ (0)			+ (0)
Fizika PRG		+ (0)		+ (0)	
Fizika SŠ	+ (0)		+ (0)		
Geografija OG	+ (0)		+ (0)		+ (0)
Geografija PRG	+ (1)	+ (0)			+ (0)
Geografija SŠ	+ (1)			+ (7)	
Informatika OG					+
Informatika PRG		+ (2)			+ (0)

Izvor: <http://www.ncvvo.hr/nastavni-planovi-programi-za-gimnazije-i-strukovne-skole>

TELEOLOŠKA „ODREĐENOST” ŠKOLSKIH PROGRAMA - PRIMJERI

Izvor: <http://www.ncvvo.hr/nastavni-planovi-programi-za-gimnazije-i-strukovne-skole>

ZEMLJOPIS**SVRHA I CILJ**

CILJ je nastave zemljopisa da učenici steknu osnovno znanje o ...

ZADAĆE

- omogućiti učenicima da stjecanje osnovnog znanja o Zemlji te da shvate ...

Svrha i cilj, što je svrha? => cilj; zadaće - na koga se odnose, čiji su?

BIOLOGIJA**SVRHA:**

Nastavu biologije valja temeljiti na znanstvenim dostignućima suvremene biološke znanosti koja je silno napredovala

Što je svrha => metodičke upute nastavniku ?!

TELEOLOŠKA „ODREĐENOST” ŠKOLSKIH PROGRAMA - PRIMJERI

Izvor: <http://www.ncvvo.hr/nastavni-planovi-programi-za-gimnazije-i-strukovne-skole>

LOGIKA: SVRHA I CILJ:

Logika kao filozofska disciplina o oblicima valjane misli i metodama spoznajne potrebita je kao oruđe vladanja jezikom, iskazivanjem misli...

ZADAĆE:

Nastavni predmet logika treba učenike naučiti iskazivanje misli ne učeći po pravilima nego po oblicima iskazivanja misli...

svrha i cilj => važnosti logike!? Zadaća predmet će naučiti učenike!?

POLITIKA I GOSPODARSTVO ZA 3-GODIŠNJE STRUKOVNE ŠKOLE

CILJEVI I ZADACI nastavnog predmeta je:

- razvijanje državljanškog domoljublja za Republiku Hrvatsku
- građansku vezanost za njenu konstituciju, zakone i simbole ...

Što su od ovoga ciljevi a što zadaci? Formulacije?

FIZIKA PROGRAM ZA 1-god. SREDNJE STRUKOVNE ŠKOLE Izvor: [isto](#)**SVRHA I CILJ:**

Program je sastavljen na temelju fizikalnih osnova s mogućnošću proširenja sadržaja za posebne potrebe obrazovnog profila...

CILJEVI: programa su da učenici:

- Razumiju i primjenjuju fizikalne pojmove, zakone, modele i načela
- Ovladaju postupcima mjerenja kojima će se koristiti u svojem ...

Svrha i cilj => program je sastavljen? cilj i ciljevi – razlika - što je što?

POVIJEST - CILJ:

SVRHA je nastave povijesti u osnovnoj školi omogućiti učenicima da na odabranim temama steknu znanja i intelektualne vještine ...

OSNOVNI CILJ učenja povijesti u osnovnoj školi jest razvijanje interesa za izučavanje prošlosti i zanimanja za sadašnjost, ...

Naslov *cilj*, a navodi se *svrha*; *cilj* i *osnovni cilj* – razlika - što je što?

PROGRAM OSNOVNE ŠKOLE <http://public.mzos.hr/fgs.axd?id=14181>**TEHNIČKA KULTURA****CILJ:**

Cilj je nastave tehničke kulture izgraditi djelatni, poduzetnički i stvaralački tehničko-tehnološki način mišljenja te osposobiti učenike za prepoznavanje i primjenu tehničkih tvorevina u životnom okružju

*I sve za 140 sati nastave
Formulacija Cilj =>Meta ?*

ZADAĆE

Opća je zadaća nastave tehničke kulture navesti učenike na prvu primjenu svekolikih znanja u tehnici i tehnologiji ...

Pojedinačne zadaće jesu:

- upoznati učenike s vrstama životnoga okružja, njihovim svojstvima i **zadacom tehnike**; ...

Cilj i 4 različite razine zadaća – vrhovna zadaća i opća zadaća i pojedinačne zadaće i zadaća tehnike...?!?

IZ PRIKAZA PRIMJERA METODIČKE PRAKSE PROIZLAZI:

- osnovni teleološki pojmovi su potpuno neodređeni
- i za iste kurikulume navode se različiti pojmovi
- formulacije su zbrkane, nejasne i neostvarive
- na osnovi formulacija nije moguće vrednovanje
- za različite pojmove navode se identične formulacije
- za više pojmova navode se jedinstvene formulacije
 - najčešće: *svrha i cilj; svrha i ciljevi; ciljevi i zadaci; svrha, ciljevi i zadaće,*
 - zatim: *opći cilj (ciljevi) i posebni ciljevi; cilj, opći zadaci i pojedinačni zadaci opće zadaće i pojedinačni zadaće*
 - ponekad: samo *ciljevi*; samo *zadaci ili zadaće*

KAKO NA OSNOVI OVOGA ORGANIZIRATI, VODITI, PRATITI I VREDNOVATI ODGOJNO-OBRAZOVNI PROCES?

RJEŠENJE ZA TEORIJU I PRAKSU**PREDLAŽEM KONSEZUS**

Pojam CILJ i pojam SVRHA SU SINONIMI - ISTOZNAČNICE

ŠTO JE CILJ / SVRHA?

zamišljeno krajnje stanje => META

=> izričita formulacija očekivanih promjena kod pojedinca nakon što ovladava utvrđenim sadržajima - (*kraj, end, finis*)

=> uzrok organiziranja i provođenja aktivnosti

=> pretpostavka da se zamišljeno stanje postigne

NE MOŽE BITI I CILJ I SVRHA – ILI JE CILJ ILI JE SVRHA

RJEŠENJE ZA TORIJU I PRAKSU**PREDLAŽEM KONSEZUS**

Pojam ZADATAK i pojam ZADAĆA SU RAZLIČITI - SLIČNOZNAČNICE

ŠTO SU ZADACI?

operacionalizacija cilja => izvode se iz cilja!

- => etape, putovi, postupci, načini dolaska do cilja
- => izričita formulacija aktivnosti i sadržaja - osiguravaju pretpostavke da se postigne cilj

ŠTO JE ZADAĆA

- školski ili domaći rad koji izrađuje učenik (školska, domaća zadaća)

NE MOŽE BITI I ZADACI I ZADAĆE – ILI SU ZADACI ILI SU ZADAĆE (preferiram zadaci)

ZAŠTO TELEOLOŠKA KOMPETENCIJA I KONSEZUS**Ako:**

- pojam **TELOS** znači i **CILJ** i **SVRHA** => sinonimi, istoznačnice
- pojmove **SVRHA** i **CILJ**, Rječnik hrvatskoga jezika označava kao sinonime

Koristimo li pojmove **SVRHA** i **CILJEVI** u tom sklopu označavamo:

- **SVRHA** ono čemu se teži, što se želi postići (dakle u značenju pojma kao cilj)
- **CILJEVI** ono što se kome stavlja u dužnost da radi ili izvrši (dakle u značenju pojma zadaci)

Proizlazi:

- istoznačnice koristimo u 2 različita značenja i 2 hijerarhijske razine (dakle epistemološki i jezično neprihvatljivo)

NE MOŽE BITI I SVRHA I CILJ – MOŽE BITI CILJ I ZADACI

Ako pojam **CILJ** (udomačen u hrvatskom jeziku) označava germanizam **PREDLAŽEM SVRHA I ZADACI (ev. SVRHA I ZADAĆE)**

ZAŠTO TELEOLOŠKA KOMPETENCIJA I KONSENZUS**Svrhovitost je temeljna odrednica pedagoških procesa**

- cilj (*ono što želimo postići*) je polazište izrade, razrade strukturiranja i metodičkog oblikovanja kurikuluma
- cilj (*ono čemu se teži*) je polazište pripreme, razrade, organizacije, vođenja, praćenja i vrednovanja nastave - pedagoškog procesa

Pedagoški proces bez precizne teleološke određenosti je:

- neracionalan, nefunkcionalan i neodređen
- ne osigurava stjecanje očekivanih kompetencija
- opterećen nepotrebnim sadržajima i aktivnostima
- destimulativan i neatraktivan za učenike i tržište rada

VREDNOVANJE JE BESMISLENO - SAMO JE SEBI SVRHA**ZAŠTO TELEOLOŠKA KOMPETENCIJA I KONSENZUS****SAMO SVJESNA PREDODŽBA CILJA OMOGUĆAVA
PRETPOSTAVKE ZA NJEGOVO POSTIGNUĆE****FORMULACIJE CILJA I ZADATAKA MORAJU:**

- Nedvojbeno ukazivati na rezultat - kompetencije koji treba postići
- Iskazivati konkretne aktivnosti i sadržaje aktivnosti učenika
- sadržavati karakteristike provjerljive u programu na koji se odnose

- na istoj razini istovremeno se može postići samo jedan cilj - iz cilja procesa utvrđuju se zadaci i ciljevi nižih razina*

- **zadaci pedagoškog procesa uvijek proizlaze iz cilja više razine i predstavljaju cilj za nižu razinu** (vidi metodičko-metodološki postupak u tablicu na kraju)

ZAŠTO TELEOLOŠKA KOMPETENCIJA I KONSENZUS

Samo teleološko-metodološki precizna formulacija cilja i zadataka čine pretpostavke uspjeha

**IZ FORMULACIJE SVAKI ČITATELJ MORA IŠČITAVATI
NEDVOJBENO IDENTIČNU PORUKU**

- Moraju biti :
- jednoznačne
 - jasne
 - precizne
 - ostvarljive, realne
 - provjerljive

VRIJEDI ZA - OBRAZOVNE,
- ODGOJNE I
- FUNKCIONALNE
KAO RECEPT ZA TORTU

**CILJ I ZADACI SE U JEDNAKOJ MJERI ODOSE
I NA UČITELJA I NA UČENIKE**

**STRUČNI SURADNICI SU PROFESIONALNO I STRUČNO
ODGOVORNI ZA SVRHovitost PROCESA U ŠKOLI**

ZAŠTO TELEOLOŠKA KOMPETENCIJA I KONSENZUS

Zato što je teleološka kompetencija bitna odrednica uspjeha

- u razvoju pedagoške znanosti - teorije
- praktičnog rada i djelovanja pedagoga
- školskih ishoda na svim razinama sustava

Zato što je stručni suradnik pedagog nositelj stručno-pedagoškog rada i djelovanja školske institucije

ZAKLJUČAK

- Pedagozi - moraju imati teleološku kompetenciju
- Pedagoški fakulteti moraju „dati“ teleološku kompetenciju
- Pedagozi stručni suradnici moraju osposobljavati učitelje u školi za teleološku kompetenciju
- Permanentno stručno usavršavanje učitelja i stručnih suradnika radi stjecanja teleološke kompetencije mora biti kontinuirano

HVALA NA PAŽNJI !

